

Ordföranden av har ordet

Sommarvärmen börjar göra sig påmind – och med den alla uppdrag och arbetsuppgifter som sedan länge borde varit utförda. Nästan alla förvärvsarbetande människor jag möter vittnar om samma fenomen – arbetstrycket ökar framåt våren och sommaren. Flertalet arbetsplatser runt om i Sverige torde ha anledning att se över såväl arbetsfördelning som praktisk arbetsmiljöpolitik.

Eftersom jag tycker så, var det glädjande att läsa om programvaruföretaget SAS Institute som nyligen utsågs till Sveriges bästa arbetsplats. Bakom utmärkelsen står det amerikanska konsultföretaget Great Place to Work Institute. Det var dessutom särskilt glädjande eftersom företaget som går i bräsch för en sund arbetsmiljö är ett företag med många statistiker. Grattis SAS Institute och må ni inspirera många andra! Läs mer om utmärkelsen på

http://www.siftidningen.se/nyh/arkiv/nyhs/20070507123738a_nyh.shtml

Statistiker uppmärksammades nyligen av media i ett annat viktigt sammanhang. Det handlade om ett arbetsskademål i kammarrätten avseende sambandet mellan exponering av bekämpningsmedlet difenyl och Parkinsons sjukdom där statistiska resonemang spelade en viktig roll för utgången i målet. Tre Parkinsonsjuka pappersarbetare vid Wargöns bruk fick rätt i kammarrätten som ansåg att deras sjukdom är en arbetsskada. I målet medverkade en statistiker som bistod rätten med pedagogiska – och förmodligen avgörande – resonemang kring begreppet sannolikhet. Parter i målet var TCO/LO som företrädde arbetarna och Försäkringskassan som hävdade att det saknades tillräckliga vetenskapliga bevis.

På temat vetenskapliga bevis – och svårigheter att åstadkomma sådana – talade astronomen Thomas Marquart vid Statistiska föreningens senaste medlemsmöte. Thomas föredrag handlade om statistikens roll inom astronomiforskning. Mötesdel-

tagarna fick en överblick av området och vi var många som drog paralleller med statistisk problematik inom andra områden.

Jag bär med mig framför allt tre iakttagelser från mötet. För det första finns en eftersträvangsvärd tradition inom astronomin att organisationer och forskare delar med sig av data och metoder på ett fullständigt öppet sätt. Tanken är att fri information leder till fruktbar forskning och en positiv samhällsutveckling i allmänhet. Inom den offentliga – och tillika skattefinansierade – sektorn borde vi inta det perspektivet på större allvar. För det andra torde det finnas goda möjligheter för forskare inom urvalsteori att göra karriär inom astronomin. Uvalsproblematiken vid t.ex. galaxforskning är lika hisnande som rymden själv. Astronomerna må själva vara slipade matematiker, men har sannolikt mycket att lära av surveyforskning. Och vice versa, förstås. För det tredje står astronomer för en stor utmaning som handlar om att ta hand om och analysera de enorma datamängder som modern teleskopteknik erbjuder. Koncept som Data Mining har delvis anammats.

Flertalet mötesdeltagare höjde ögonbrynen när Thomas berättade hur astronomer ämnar lösa problemet att hantera de enorma datamängderna. Fler än årets statistiker Hans Rosling får draghjälp av en raketaktör på statistikmarknaden, nämligen Google som åtar sig att lagra information från några av världens största teleskop. Vad månne bli av Googles dragningskraft? Onekligen står vi inför en slags revolution när det gäller åtkomst till information och data.

Avslutningsvis – för att försöka landa med fötterna på jorden – se till att varva ned ett eventuellt högt arbetstempo inför semestern och njut av försumaren!

Mats Forsberg, Ordförande ■

Lyft fram nyttan med statistiken

Stockholms stad var en kommun som tidigt insåg betydelsen av statistik. I 140 år har man sammanställt statistik, varav över 100 år i ett särskilt kontor.

Då som nu handlade det om att ta fram statistisk årsbok och månadsskrifter. Ta fram befolkningsstatistik, socialstatistik, arbetsförmedlingsstatistik och bostadsstatistik.

Huvudsyftet då som nu var att förse stadens beslutsfattare, på olika nivåer, med ett så bra beslutsunderlag som möjligt. Idag används våra modeller för att fördela resurser till skolor och stadsdelsnämnder. Våra prognoser till att förutse stadens intäkter och kostnader. Vi gör särskilda prognoser för skatter, befolkning, skolan, ekonomiskt bistånd och de äldres behov. Vi gör prognoser av stadens framtida personal- och kompetensbehov. Vi följer bostadsbyggandet, arbetsmarkanden och näringslivets utveckling. Vi gör åtskilliga undersökningar bland stadens medborgare, företag, brukare och medarbetare.

Genom att ta fram nyckeltal ur verksamhetssystemen finner vi goda exempel som andra kan lära av. Internt kan vi se stadens brister att förbättra och när vi marknadsför regionen kan vi lyfta fram våra kvaliteter och styrkor.

Vi har tidigt tagit till oss av ny teknik. 1936 införskaffade vi den första hållkortsmaskinen och år 2003 utvecklade vi egna applikationer för att presentera dynamiska kartor på vår webb.

Samtidigt som jag vill hävda att Stockholm är mer framgångsrik än många andra kommuner när det gäller att använda sig av statistik som ett viktigt beslutstöd borde det användas i betydligt större omfattning. Vi knappa 50 personer som arbetar med dessa frågor motsvarar enbart en promille av stadens anställda. Mindre än var tusende krona går till att se hur resurserna bäst fördelas och vilken effekt det ger. Eller för att finna goda exempel och se hur nöjda medborgare, företagare, brukare eller medarbetare är.

Ansvar för att tillgängliggöra statistiken och lyfta fram nyttan med den ligger givetvis i grunden på oss som dagligen arbetar med statistik. Inom exempelvis kommunerna måste vi bli bättre på ett tydligt sätt visa vilken glädje man kan ha av statistiken när besluten skall fattas och följas upp. Vi måste bli bättre på att illustrera de statistiska resultaten så att även lekmän på området, som ofta äger det strategiska beslutet, förstår.

Allt kraftfullare datorer och kommunikationslänkar har gett oss möjligheterna att tillgängliggöra statistiken till fler på nya sätt genom kartor och animerade bilder. Samtidigt finns det givetvis risker med den nya tekniken då snart varje webbplats presenterar undersökningar med tvivelaktiga underlag. Risker finns givetvis även i den förenkling som ofta krävs för att tydliggöra resultaten på ett enkelt sett.

Det största hotet mot de visade besluten torde dock vara att man inte alls tar del av det beslutstödet som vi kan erbjuda. Därför är jag övertygad om att vi måste fortsätta arbetet med att illustrera resultaten i våra välunderbyggda undersökningar, studier och utredningar bättre. Annars är snarare risken att de tillräknas mindre betydelse när de strategiska besluten fattas än godtyckliga undersökningar eller allmänna uppfattningar.

Och vem vet – lyckas vi sprida vilket värde och nyttan av statistiken bättre kanske en kommun väljer att satsa två istället för en promille av resurserna att följa vad som sker med de övriga 998 promillerna.

Christian Rockberger ■

Nyvald medlem av statistiska föreningens styrelse och direktör för utrednings- och statistikkontoret i Stockholms stad

Dags att betala medlemsavgift

Medlemsavgiften är:

120 kr för medlemmar som arbetar eller bor i Storstockholmsområdet

60 kr för medlemmar som är bosatta och verksamma utanför Storstockholm, studerande samt pensionärer som fyllt 65 år

Ingen avgift för medlemmar som födda 1926 eller tidigare, ständiga medlemmar samt hedersmedlemmar

Medlemsavgiften sätter du in på föreningens postgiro 5 13 61 - 4. Obs! Sista datum för betalning är 30 juni år 2007.

Utskick av inbetalningskort görs om en dryg vecka, men det går naturligtvis bra att använda ett tomt inbetalningskort eller att betala via *Internet*. Glöm inte att fylla i namn på inbetalningskortet eller när du betalar via Internetbank.

Frågor om medlemsavgiften bevaras av skattmästare Christina Kvarnström, telefon 08-405 28 25, e-post skattmastare@statistiskaforeningen.se.

Bedöma framtiden

I mitt arbete möter jag dagligdags statistik i många former och tillämpningar. Som jag ser det är statistik den bästa grunden till ett kvalificerat beslutstöd både för den enskilda organisationen som för samhället i stort. Statistik för mig är dels att kunna få information om vad som hänt historiskt, men det verkligen intressanta är att kunna göra bedömningar om framtida händelser och att kunna optimera och simulera olika scenarion. I dagens samhälle rullar hjulen allt fortare och behoven av att kunna hantera framtiden blir alltmer påtagligt. Jag tror att vi inom snar framtid kommer att få se mycket mer av dessa statistiklösningar.

Jag är inte utbildad statistiker utan jag har arbetat med ekonomi- och datatillämpningar i olika or-

ganisationer (både privat och offentligt) i hela mitt yrkesverksamma liv. De senaste sex åren har jag varit på SAS Institute som kundansvarig. Det är där jag fått upp ögonen för statistikens betydelse. Jag hoppas jag med mitt intresse för statistikområdet kan bidra med goda idéer och synsätt som kan hjälpa till att påvisa nyttan av statistik och att finnas med och utveckla Statistiska föreningens betydelse i Sverige.

Yvonne Stegfeldt ■

Nyvald medlem av statistiska föreningens styrelse och kundansvarig på SAS institute

Tjeckien och vikten av statistik

Inför redaktörens semesterresa till Prag i början av juni botaniserade jag på Tjeckiska centralbyråns engelska hemsida.

<http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/home>

Jag hittade då en "portal" för elever och lärare.

<http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/students>.

Här finns något som kallas för Statistiken i bilder och Varför är statistik så viktigt. I egen fri översättning beskrivs vikten av statistik på följande sätt.

1. Statistik visar på ett samhälles ekonomiska prestationer och möjliggör internationella jämförelser t.ex BNP-utveckling, exportens storlek och näringslivsutvecklingen.
2. Statistiska data är bakgrundsmaterial för regeringen när de skall fatta beslut om pensioner och utgifter i socialförsäkringssystemet.
3. Data om arbete och arbetslöshet har stort inflytande på statens socialpolitik.
4. Statistik mäter konsumentprisernas utveckling och inflationen. Detta är viktiga indikatorer när det gäller levnadsomkostnaderna för medborgarna. Denna typ av statistiska data kan vara en komponent som påverkar löneutveckling, kostnaderna för lån och avkastningen på sparande.
5. Statistiska data är viktiga för företagare och investerare, t. ex data om arbetslöshet, utbildningsnivå eller konsumtion för innevånare i en viss region. Den här typen av fakta kan vara en viktig informationsdel när det gäller en eventuell företagsetablering.
6. Statistiska data är nödvändigt vid beslutsfattandet för myndigheter och kommuner när det t.ex. gäller att bygga vägar, bostadsområden, servicehus för äldre och skolor.
7. Befolkningsstatistik visar hur många som föds och hur många som är i arbetsför ålder och t.ex. hur många pensionärer som finns om femtio år. Många av dessa fakta utgör underlag för beslutsfattande om t. ex hur många förskolor, skolor och äldreboenden som skall byggas
8. Data om IT-samhället, dvs hur vi använder datorer, internet, mobiltelefoner och i vilken utsträckning ny informationsteknologi används. Hur påverkar IT sättet att utveckla affärsverksamheten och vårt sätt att köpa varor och tjänster?

15 år i statistiska föreningens styrelse – några tankar och betraktelser

Jag kom i styrelsen vid årsmötet 1992, hade visserligen ett kort uppehåll under min Malmövistelse, och avgick nu vid årsmötet 2007. Varför engagerar man sig och varför har det varit roligt spännande och intressant – speciellt jag som knappast har någon statistikutbildning alls. Presenterar punktvis nedan några tankar och funderingar.

Föreningens devis *"För statistikens vänner och idkare"* beskriver på ett träffande sätt föreningens uppgift. Alltför lite tid och resurser ägnas åt samspillet producenter och konsumenter när det gäller statistik. Daniel Thorburn sa på föreningens 100 års jubileum att den deskriptive statistikern försvann någon gång på 60-talet och har nu fullt ut ersatts av "formelknut-tarna". En uppfattning som jag stöder helt ut och fått den ytterligare bekräftad när jag nu även är verksam som statistikkonsument. Här har föreningen ordnat intressanta föredrag, höstkongresser och samarbetat kring de nordiska statistikmötena. Jag tycker det är beklagligt att SCB inte mer aktivt använt dessa arrangemang för utbildning och kompetensöverföring, utan istället infört restriktioner för vilka som kan delta på de nordiska mötena. Det är genomgående framföranden av hög kvalitet.

Och så har jag ytterligare stärkt min uppfattning om att folk som jobbar med statistik är mycket trevliga och intressanta att samarbeta med.

Styrelsearbetet har delvis påverkats av de olika ordförandena. Under min tid har följande fyra tjänstgjort:

- Yngve Lindén – denna underbart förvirrade person, full av tankar och idéer och som med stöd av v. ordf. Bosse Bergström, Janne Hagberg och Per Dahmström ledde arbetet på ett förtjänstfullt sätt. Tänk så roligt vi hade.
- Björn Hårsman – nästa i raden som införde nya tankar och arbetssätt. Björns förmåga att leda och driva arbetet var imponerande – även kritik från Björn kunde man uppleva som något positivt. Björn var initiativtagare till höstkongresserna

och införde delvis ett nytt upplägg för det nordiska mötet i Kalmar. V. ordföranden Gabriel Thulin tog över och fortsatte i Björns fotspår. Gabriels uppslag och kontaktnät imponerade. Under den här tiden hände dat saker.

- Mats Forsberg var min fjärde ordförande. En mycket strukturerad och målinriktad person, men hela tiden med glimten i ögat. Det skall bli spännande att följa Mats och den nya styrelsens arbete. Våra hemresor från styrelsemötena innehöll oftast mycket stimulerande allmänpolitiska och filosofiska diskussioner.

Nu borde jag givetvis nämna en rad andra styrelseledamöter, som har gjort arbetet angelämt, men risken är stor att jag glömmer någon, därför stannar jag här.

Jag vill också tacka för det tålamod som visades mig inledningsvis när jag började i styrelsen som sekreterare – allt jag gjorde blev fel. T.ex. den gången vi skulle ha ett tvåtimmarsmöte kl. 16.00 och lyckades skriva i kallelsen att mötet skulle börja kl. 09.00 och hålla på till 18.00. Det var lite pinsamt att förklara för de anländande deltagarna att man kommit sju timmar för tidigt.

Jag har haft förmånen att deltagit i planläggning och genomförande av de nordiska mötena alltsedan Rebildt 1995. Många trevliga minnen och kontakter – och enl. min uppfattning – väldigt bra möten. Höjdpunkten var förstås Kalmarmötet 2001 – ett möte som vi från svensk sida kan var stolta över. Men som arrangör för man lära sig att det är nästan omöjligt att tänka på allt – vi lyckades glömma att hissa den färöiska flaggan. Kraftiga protester från Färöarna, men det löste sig.

Nu kommer jag att delta i Islands mötet i juni, sedan väntar pensionering. Jag kommer givetvis att kvarstå i föreningen, men visst kommer man att sakna styrelsearbetet och sedan är det snart dags att börja planera för mötet i Danmark 2010.

Lars Berglöf ■

Gratiserbjudande om migrationsrapport

Regionplanekontoret (RTK) har publicerat "Stockholmsmigranter kring millennieskiftet" (<http://www.rtk.sll.se/publikationer/index.htm>) som behandlar migrationen till och från Stockholms län. I rapporten finns en framskrivning av befolkningen i Stockholms till år 2025 baserad på de observerade trenderna. Rapporten behandlar också översiktligt hur de inrikes omflyttningen har utvecklats i Sverige.

Publikationerna kan beställas gratis av Birgit Hansson, telefon: 08-737 44 92, fax: 08-737 25 66, e-post birgit.hansson@rtk.sll.se